

Social-Demokraten.

Telefon nr. 772.

Fra kl. 8 morgen til kl. 8 aften.

Organ for Det norske arbejderparti.

Redaktion og ekspedition
Nedre Voldgade nr. 10.

Nr. 127.

Bladet udkommer alle hverdage og koster indbygs 15 øre ugen, 60 øre maaneben, kr. 1.80 kvartalet med ombringelse, udenbys kr. 1.50 pr. kvartal, porto iberegnet.

Tirsdag 5. juni 1894.

Avertissementsprisen er 10 øre pr. petittlinje paa sidste side, 15 øre paa første side, for udenrigske advertisementer betales henholdsvis 15 og 20 øre pr. petittlinje.

11. aarg.

uden ekstrabetalning at udføre andet arbejde, hvortil henregnes forandringer etc. af de til arbeidet fornødne former, læfter, modeller o. s. v.

Kristiania 28de maj 1894

Melanitt skofabrik

Salomon & søn.

Arbejdere, som ikke vil søge sig i ovennævnte fabriksordning anmodes om idag at opgive sine pladse.

Salomon & søn.

Hr. Salomon oplæste dette reglement og forespurte de 5 repræsentanter, om nogen havde noget at indvende mod det. En af arbejderne anmodede om, at der maatte gives dem 8 dages frist til at overveje sagen saaledes som fabriksloven paabyder. Hertil svarede Salomon at de kunde faa, om de vilde, 100 aars frist. Og han tilføiede, at dette reglement maatte godkjendes paa det punkt; hvis ikke vilde fabrikken gjøre kontrakt med hver enkelt arbejder.

Den næste morgen blev imidlertid den ovenanførte "arbejdsordning" opslaaet i fabrikken.

Arbejderne forhandlede da med hinanden, og hr. Anderberg, som er formand i Melanitt skofabriks forening blev paalagt at anmode hr. Salomon om at komme ned fra kontoret for at arbejderne kunde faa forklaret sig for ham. Hr. Salomon svarede, at han ikke gik ned i fabrikken, samt at Anderberg og alle de øvrige arbejdere, som ikke vilde godkjende den opslaaede fabriksordning, kunde gaa med det samme.

Samtidig hermed bragte værkmester Prytz den samme besked fra hr. Salomon og udtalte den flere gange til arbejderne.

Disse maatte derfor betragte sig som afledigede uden den lovbestedte frist, og de forlod fabrikken.

Det ovenanførte arbejdsreglement er, sin iøjensalende inhumanitet ufortalt, fuldstændigt lovfriktigt.

Intet reglement er gyldigt uden det er approberet af regeringen, og ifølge loven skal mindst 5 af arbejderne have faaet anledning til at udtale sig om reglementet og til at overveje sagen tilfrier loven arbejderne en frist af 8 dage.

Ovennævnte reglements § 1 strider mod fabrikslovens § 31, som siger, at enhver, der i 4 uger har været beskæftiget i bedriftens regulære arbejde, betragtes som fast arbejder. I flere af de øvrige paragrafer findes ligeledes ting, som kræver den bestaaende lov, og som arbejderne var i sin fulde ret til at tilbagevise.

En fabriksherre, som kan byde sine arbejdere et saadant lovfriktigt og brutalt reglement bør derfor ikke alene arbejderne have et vaagent øje med, men det er fabriksinspektionens pligt at tage sig af denne mand.

Hr. Salomon gav som bekendt efter for arbejderne fordringer, og arbejdet er nu gjenoptaget, men hr. Salomon har, efterat han har maattet falde tilfælde, fundet anledning til i et insertat i "Intelligensbladet" for 1ste juni at give sine arbejdere et lumpent svar.

Han skriver her:

"Da et større antal arbejdere havde for regel at komme meget for sent til arbejdet, blev det nødvendigt at fastsætte nogle bestemmelser desangaaende. Saa forfattede vi (Salomon) en arbejdsordning bestaaende af 4 paragrafer, som opstilles paa væggen, og hvortil søjedes, at arbejdere, der ikke behagde at rette sig efter vor arbejdsordning, ikke behøvede at gøre det, men anmodes om at opgive sine pladse".

At hr. Salomon uden videre mener at kunne trods fabrikloven, at han offentlig tør paastaa at et reglement af den beskaffenhed som ovennævnte er fremkommet alene paa grund af, at enkelte arbejdere "havde for regel at komme meget forsent", tyder paa, at enten er hr. Salomons tiltro til det norske publikums godtroenhed fenomenal eller hans aandelige tilstand ikke normal.

Naar han endvidere offentlig paastaar, at den arbejdsordning, han opstod i fabrikken, bestod af 4 paragrafer, medens den vitterlig bestod af 10, som man ovenfor vil se, da giver dette et

begreb om denne herres svagghed for det, som er det modsatte af sandheden.

Naar derfor her Salomon skriver videre:

"Vi beklager, at arbejderne har ladet sig forlede af nogle fændragtige kammerater samt af hr. Anderberg, der ikke holdt sig korrekt overfor sandheden, til at handle, som de har gjort".

da faar man en mistanke om, at der er forskjellige maader at holde sig sandheden efterrettelig paa.

Som vi tidligere har nævnt har hr. Salomon faaret med aabenbar usandhed overfor arbejderne, idet han sagde dem, at fabriksinspektøren havde erklæret hans optræden for fuldstændig lovlig, hvad fabriksinspektøren aldeles ikke havde sagt.

Naar hr. Salomon i nævnte artikel endvidere skriver:

"Den industri, som med store opofrelser fra vor side er oprettet her i byen, har givet en større flare arbejdere en god, let og velbetalt beskæftigelse".

da synes det, som om hr. Salomon har anlagt sin fabrik udelukkende i et filantropistisk øjemed.

Det synes, som om han bare har tænkt paa sine arbejderes vel og ikke paa sin egen fortjeneste.

Som et bevis for hvilken storartet fortjeneste, hr. Salomons arbejdere faar for 10½ times dagligt arbejde kan vi oplyse, at ugelønnen paa hans fabrik er for gutter og voksne kvinder fra 5—7 kroner. Gjennemsnitslønnen for naatterfær er ca. 10 kr. For pinnere ca. 12 kr. For maskinarbejdere ca. 15 kr.

Vi har givet denne udsørlige fremstilling af den heromhandlede sag for at tilbagevise hr. Salomons ugrundede og usandfærdige fremstilling i "Intelligensbladet".

Vi tør haabe, at denne arbejds-herre nu har lært saa meget, at han ikke oftere begriber sig paa loven; men i tilfælde skal vi ikke være fæne om at fremstille ham for offentligheden i det rette lys.

De 6 arbejdere, som hr. Salomon i "Intelligensbladet" siger stod igjen paa fabrikken under konfliktten, var værkmesteren (Prytz) 1ste tilfrierer (Kristensen) 1 kontorist og 1 kontordame samt 2 damer ved lageret.

En schweizisk arbejderlov.

(—hl.)

Schweiz er som bekendt i Europa det politiske demokratis land par excellence. I intet andet europæisk land styres der i en saa ubestridt grad "for folket ved folket". Men en, ikke liden, mangel har der dog været ved det schweiziske folkestyre: Det har ikke i nogen synderlig udstrækning befattet sig med de sociale spørgsmål.

Zwitserland vil vi nu se forandring snart indtræde i dette forhold; i jo mere socialismens ideer griber om sig, jo mere vil man bringes til ogsaa at gøre noget for de fæger, der angaar arbejderne og vel. Vi huffer jo hvorledes de schweiziske socialdemokrater tjør hjempe spørgsmaal om "retten til arbejde" frem til en folkeafstemning.

Dg Hjalmar Branting meddeler nu i svensk "Social-Demokraten", at der forleden dag i den store kanton St. Gallens regeringsraad med 111 mod 18 stemmer blev vedtaget et lovforslag om forfiktning mod arbejdsløshed og i forbindelse hermed om oprettelsen af kon-torer, hvor anvisning paa arbejde kan erhøledes.

Det vedtagne lovforslag, der vil bli lov om 1 maaned, hvis det ikke ved en (svært usandsynlig) eventuel folkeafstemning blir forfattet, gaar ifølge "Social-politisk Centralblatt" i det hovedsagelige ud paa følgende: "Det gik de forskjellige kommuner ret til, enhver for sig eller i fællesskab, ved almindelig folkeafstemning at indføre obligatorisk forfiktning mod arbejdsløshed.

En arbejdsløsheds-forfiktningsskatskase faar som en selvstændig forvaltnings-gren under kommunestyrelsens ledelse.

Alle månedlige lønarbejdere, hvis gjennemsnitsdagløn ikke overstiger 5 franc (fr. 3.60) er forfiktningsspligtige. Øvrige aflønnede arbejdere kan saa være med, om de vil. Medlemmer af private læser, som garanteres underfiktelse ved arbejdsløshed, kan fritages for forfiktningsspligten. Og for kvindernes vedkommende bestemmes efter kommunernes afgørelse, hvorvidt de ogsaa skal forfiktres mod arbejdsløshed eller ej.

Kassens reglement udbetages af kommunestyrelsen under størst mulig hensyn til arbejderne krav og skal efterpaa godkjendes af regeringsraadet. I dette reglement skal bestemmes:

1. Kassens skal bestyres af en komite paa mindst 5 medlemmer, blandt hvilke de forfiktede skal være tilfærligt repræsenterede.

2. Ugeløntingenten maa ikke overstige 30 centimer (22 øre).

3. Underfiktelse gives kun til de af kassens medlemmer, som uden egen skyld er bleven arbejdsløse, og som er arbejdsdygtige, men ikke kan faa et for deres sag eller kræfter passende arbejde. De skal, naar arbejdsløsheden varer over 5 dage, ha ret til 1 frants om dagen for tabt arbejdsløn; — dog kan samme medlem ikke erhøle erstatning mere end 60 dage paa et aar.

Enhver forfiktningsskase bør saa i forbindelse med mindst et kontor for anvisning af ledigt arbejde. Dette kontors forvaltningsomkostninger betales af politikassen, hvis udførelse igjen dækkes ved de forfiktetes kontingent, frivillige gaver og testamentar samt ved bidrag fra kassen og kommunen.

Derfor en forfiktningsspligtig, trods paamindeelse og beviliget betalingsevne, ikke betaler sin kontingent, lægges han en muult indtil 25 frants eller fængsel fra 1 til 5 dage. I tilfælde, han senere vægrer sig mod yderligere betaling, taber han retten til bidrag af kassen og blir henvis til fattigkassen.

Forslag til behandling paa Det norske arbejderpartis 8de landsmøde i Bergen 15—16 og 17de juni 1894.

Dagsorden:

I. Andre anliggender.

1. Beretning og regnskab.
2. Valg paa mødets funktionærer.
3. Forslag til nye statuter for partiet og partiorganet "Social-Demokraten".
(Udarbejdet af en komité. Notiseres af Efr. Amundsen.)
 - a) Statuter for partiet.
(Udarbejdet fra Socialistisk arbejderforening, Bergen, om stedligt repræsentantskab, og fra arbejderne underfiktelsesforening, Kristiansand, om antagelse af navn: "Det norske socialdemokraten".)
 - b) Statuter for partiorganet "Social-Demokraten".

II. Social-politiske og økonomiske spørgsmaal.

1. Partiets deltagelse i foreslaaende valg til korting.
(Indledes af D. S. Gjosteen.)
2. Alderdoms, ulyses- og sygeforfiktning.
(Indledes af Rudvig Meyer.)
3. 8-timersdagen.
(Indledes af S. Seppesen.)
4. Det norske socialdemokratiske stilling til jord- og bonde-spørgsmaal.
(Indledes af Rudvig Meyer.)
5. Kan partiet principielt vedkende sig indførelsen af forholdstalsvalg under hvilken som helst stemmeretsbetin-gelser?
(Fra Socialistisk arbejderforen., Bergen.)
6. Statens pligter overfor sine arbejdere.
(Fra Høllehammer—Sølv. arbejderforening, 5te afdeling, 2. Indledes af Olaf Strøm.)
7. Hvad kan gøres for at tilvejebringe en bedre ordning af det offentlige arbejde i haandværksfogene i stat og kommune?
(Fra De samvirkende fagforeninger og Skovmagernes forening, Aa. Indl. af Rits Jacobsen.)
8. Lønsarbejds og strafsanstalternes indgreben i og indflydelse paa det frie arbejde.
(Fra De samvirkende fagforeninger og Skovmagernes forening, Aa. Indl. af Rits Jacobsen.)
9. Hvad kan og bør gøres til forbedring af underordnede fjmænds og maskinfølske kaar?
(Indledes af S. Seppesen.)

10. Bør landsmødet træffe forføjning til at indgaa til lovgivningsmagten med begjæring om en lov mod den nuværende frie indvandrings, saa at enhver indvandrer, som søger erhverv, maa legitimere sig for myndighederne og betale stat i lighed med landets indvaanere.
(Fra Røderfjordens forening, Kristiania.)

III. Minimalloven.

- a) Vilde det ikke være helbigt at faa indført en minimalloven, og i saa tilfælde hvor stor bør denne være?
(Fra Syerfjernes forening, Aa.)
- b) Hvilken form bør krævet paa en lovfæstet minimalloven gives?
(Fra Aa. arbejderforening, Indledes af S. Seppesen.)

III. Faglige og organisations-spørgsmaal.

1. Lønnings-systemet.

- a) Forandring fra dagbetaling til timebetaling, særlig for dem som er afhængig af dageløst.
(Fra Røderfjordens forening, Bergen.)
- b) Bør ikke paa større kaabefabriker og fyeabstallissementer for damefærdigheder indføres timebetaling istedetfor affordarbejde og samtidig fastsætte en normalarbejdssdag som ikke burde slutte senere end kl. 7 aften?
(Fra Røderfjordens forening, Aa. Indledes af Efr. Olsen.)
- c) Bør ikke overarbejde betales med et ekstratillæg pr. time, og hvor stor bør dette være?
(Fra samme. Do.)
- d) I herrestrødderfaget eller anden søm, som udføres for styk i hjemmene, bør ikke de kvinder have samme betaling for samme slags arbejde som mænd?
(Fra samme. Do.)

2. Bør partiet støtte istandbringelsen af faglige forbund uden hensyn til politisk parti.

(Fra Røderfjordens forening, Bergen.)

3. Hvilke midler bør bruges for at vinde mere tilfærling til fagforeningerne?

(Fra Røderfjordens foren., Bergen.)

4. Hvad kan der fra partiets side gøres for at faa kvinderne med til mere aktiv deltagelse i den sociale arbejderbevægelse?

(Fra Stavanger socialdemokratiske forening.)

IV. Taktiske regler.

1. Konfliktten med bogtrykker Eide i Bergen.
(Fra bogtrykkerforeningen, Bergen. Indledes af S. M. Olafsen.)
2. Bør partiet iværksætte en demonstration for aflæffelse af kontraktør-systemet?
(Fra Socialistisk arbejderforening, Bergen.)
3. Fra forrige landsmøde: Bør en generalforsamling iværksættes, om ikke almindelig stemmeret i stat og kommune er gennemført 1ste maj 1900.
4. Bør en almindelig arbejdsnedlag-gelse iværksættes, om ikke lovfæstet 8-timersdag er indført for alle haandværks-, industri- og bergværksarbejdere 1ste maj 1900?
(Fra Røderfjordens forening, Aa.)

V. Valg af partiets funktionærer.

1. Valg af ordfører.
2. Do. = redaktør.
3. Do. = øvrige medlemmer af parti-styrelsen.
4. Valg af suppleanter.
5. Do. = revisorer.

Buiferuds amts arbejderforening

holdt søndag aarsmøde i Vikersund. 18 repræsentanter var fremmødt foruden flertallet af bestyrelsesmedlemmerne samt arbejderpartiets sekretær.

Regnskabets godkjentes. Der besluttedes tegnet 2 aktier i "Social-Demokraten". Derpaa foretoges valg paa bestyrelse, med det resultat, at Anton Arnesen, Vikersund, valgtes til formand, Romager Torgersen, Gokund, til viceformand og Anders Jensen, Gokund, til medlem af bestyrelsen. Den bestaar nu foruden de 3 ovennævnte af Efr. Horns-rud og P. Jensen, der tillige er kassierer. En repræsentant til Det norske arbejderpartis landsmøde valgtes Horns-rud.

Derefter behandlede taktikspørgsmaalet. En længere debat opstod; samtlige talere var dog enige i, at forrige landsmødets betingelser for et valgforbund med venstre var saa beskedne, at de maatte hæves til det yderste. Endvidere fremskaldtes, at organisationen kunde bestemte valgets skæbne baade i Røderfjord og Øst og dermed opnaa udfaldet i Vikersund. Man fandt af denne grund, at kravet paa forholdsvist repræsentation maatte stilles som landsbetingelse, for derved at bidrage til, at ogsaa venstre vilde arbejderpartiet større hensyn ogsaa i de øvrige kredse, hvor det maatte kunne forbre repræsentation. Efter forslag af Romager Torgersen vedtoges følgende resolution:

"Buiferuds amts arbejderforenings repræsentantskab hævder enstemmig Røderfjordens landsmødets beslutninger i taktikspørgsmaalet, særlig med hensyn til repræsentationen, og mener at partiet bør gaa solidarisk til valg over det hele land og gir repræsentanten paalæg om at handle i overensstemmelse hermed."

Sluttelig vedtoges protest mod Røderfjordens henlæggelse af arbejderpartiets adresse 17de maj. En deltog ikke i afstemningen, da der ikke blev tid til diskussion.

Den aftrædende formand hr. Horns-rud takkede af repræsentanterne for sin virksomhed i organisationens tjeneste.

Katastrofen i San Salvador.

Som supplement til vor notits gaar om oprøret i San Salvador hidsætter vi:

Salvador, der er en af Mellem-Amerikas smaa repliker, har omtrent 1 million indbyggere og et fladeindhold paa 345 kvadratomil. Siden 1821, da den løsrev sig fra det spanske herredømme og saaledes blev en selvændig stat, har den ført en mængde af den slags indre stridigheder, der nu atter gjenspejler landet, og som har medført det aftenat paa et militærtog, hvorom oprøraaende telegram melder. Naar til den kampnaade, præsidentens modstandere her har brugt, blive anset som ærlig barbarisk, men ret beset er den vel i grunden ikke værre end den, den mere civiliserede "krigsførelse" bruger, naar den f. eks. sender sine torpeder mod modstandernes panserskibe.

De samvirkende fagforeningers bestyrelses

pmærksomhed henledes paa beslutningen ved hensyn til repræsentationen paa landsmødet i Bergen. Kasserens, hr. S. Jensens adresse er Hausmannsgaden nr. 24. Udvalget.

At enighed gjør stærk

erfarede nylig arbejderne ved Røderfjord. De har længe været plaget med en ulidelig kammerat, der indtog en lags formandsstilling over jernbanearbejderne. Han var en tyrannisk natur og en slet arbejder, og naar han havde overfuset et stykke arbejde, saa drigute han en lumpne trafik at stykke de andre arbejdere for fustet. Hans adfærd havde forvrigt vakt mishag over hele værket. Endelig var maallet fulbt; torsdag i forrige uge samledes arbejderne i protesttiben og betydede ham, at han skulde forlade værket. Han forlod situationens albor, og efterat have lagt vejen om en del troge og lostrum naaede han endelig, fulgt af hele arbejdsstyrken, værketssparten. Han lukkede ud af denne og har ikke været set paa Røderfjord siden.

Tredje Termin af teguede Aktier i "Social-Demokraten" 3 Dagbladforetagende er forfalden og bedes indbetalt i Bladets Expedition, der er aaben fra kl. 8 Morgen til 8 Aften.